

OVER DE IDENTITEIT VAN DE HOMOBEWEGING

maks banens

Maks Banens studeerde filosofie aan de Rijksuniversiteit Groningen. Op basis van zijn doctoraalscriptie schreef hij in 1981 "De Homo-aversie, een analyse van de maatschappelijke onderdrukking van homoseksualiteit" (Groningen).

'Moet de homobeweging anno 1982 bij afnemende homo-aversie de homoseksuele identiteit naar voren brengen (gay-pride) of moet zij juist weer ontindividualiseren?

Hoe anders is dit dan integratie versus segregatie?

De redactie van "Groniek" is niet de enige die deze vraag stelt. Kennelijk is de homo-identiteit, opgevat als de trotse, strijdbare nichterigheid van de jaren zeventig, op haar retour. De vraag is of de teruggang van de gay-pride 'strategisch' juist is. Op het eerste gezicht een merkwaardige vraag. De gay-pride van de jaren zeventig was geen strategie, maar een gevoel. Althans, er was dat gezamenlijke gevoel van trots, dat strategisch efficiënt bleek te zijn en wij ontwikkelden dat gevoel tot een politiek van 'coming out'. Een politiek waarin in Nederland met name het anders-zijn van de flikker, in de Verenigde Staten vooral het gelijk-zijn van de gay op de voorgrond kwam te staan. Ogenscheinlijk een tegenstelling, maar in wezen twee versies van eenzelfde politiek van 'trotse' coming out. Die politiek staat nu ter discussie. Staat daarmee ook de homo-identiteit ter discussie? Nogmaals, op het eerste gezicht is dat zeer onwaarschijnlijk. De homo-identiteit (zowel de flikker als de gay) is weliswaar historisch vrij jong en zeker ook vergankelijk, maar dat laatste in historische zin, dat wil zeggen in het perspectief van eeuwen, niet van jaren. De homo-identiteit is niet in de jaren zeventig ontstaan en zeker ook niet om redenen van strategische efficiëntie. Zij zal dus ook niet verdwijnen of zelfs maar veranderen om die redenen. Met andere woorden, waartoe dienen de strategie-discussies rond de homo-identiteit? Denken we echt deze met politiek-strategische argumenten te kunnen veranderen? Dat zou werkelijk een te oppervlakkig begrip van de homo-identiteit zijn.

Draaien we de vraag om dan blijkt zij ineens interessanter te zijn: waarom stelt de homobeweging de vraag naar de strategische waarde van haar identiteit? Wat is er veranderd? Vanwaar die twijfel aan de homo-identiteit? Deels ongetwijfeld komt deze bij hen vandaan, die zich in de hoogtijdagen van de strijdbare nichterigheid een gelegeheids-identiteit hebben aangemeten en deze langzamerhand weer verlaten. Deels ook komt zij op rekening van een algehele vermoeidheid op het vlak van de politieke strijdbaarheid. Maar dat is het niet alleen. Er zijn verschuivingen gaande in het activistenbestand. Zoals de overgang van de integratie- naar de flikkerideologie in feite het binnentreden van een heel nieuwe groep was, die van de gepolitiseerde nichten, zo is de strategie-discussie van nu opnieuw een ideologische uiting van een machtsconflict in het activistenbestand: de nicht verdwijnt van het politieke toneel en wie zal zijn plaats innemen?

De homo-identiteit zelf (als we daar het vage geheel van de op zich al vage identiteiten als 'de nicht', 'de gay' en dergelijke onder één noemer brengen is tijdens deze huisrel in de beweging niet echt veranderd. De identiteit van de beweging daarentegen wel. Gezien het feit dat de homobeweging maar een heel klein deel van de homowereld vertegenwoordigt, een steeds wisselend deel bovendien, is de discussie over de identiteit van de beweging veel reëler dan over de homo-identiteit zelf. Wat in eerste

instantie onmogelijk bleek, is bij nader inzien, mits toegespitst op de beweging, heel reëel. Men kan discussiëren over de strategische gewenstheid van een bepaalde identiteit, men kan zelfs tot een bepaalde identiteit besluiten, maar dan dient men zich er wel van bewust te zijn dat men alléén voor de beweging beslist, dat men in feite voor een bepaalde groep kiest en de overige uitsluit van de beweging. En om dat te doen zou men goede redenen moeten hebben.

Mijns inziens zijn die niet aanwezig. De toe- of afname van de homo-aversie hangt slechts in zeer geringe mate af van de homo-identiteit en nog veel minder van de identiteit van de beweging. De homo-identiteit is een bepaalde vorm van de homoseksualiteit zij staat in relatie tot een bepaalde vorm van de homo-aversie en niet tot diens omvang (toe- of afname). De vorm van de homo-aversie die met de huidige homo-identiteit correspondeert is de geïndividualiseerde homo-aversie. (= hetero-identiteit). Homo-identiteit en hetero-identiteit hangen samen, zijn wederzijds en elkaar afhankelijk. De laatste echter, is op dit moment maatschappelijk gezien nog steeds zo dominant, dat men gerust mag stellen dat de homo-aversie in de vormveranderingen voorop loopt en de homoseksualiteit gedwongen volgt. De homo-identiteit is geen keuze van de homoseksualiteit geweest, maar opgelegd door de homo-aversie. Zij zal ook niet verdwijnen of veranderen als keuze van de homoseksualiteit, maar als gevolg van veranderingen in de vorm van de homo-aversie.

De toe- of afname van de homo-aversie speelt zich af op een ander niveau. Zij hebben geen enkel effect op de vorm van de homoseksualiteit (op de homo-identiteit dus). Zij bepalen de bewegingsruimte van de homoseksualiteit. Als het inderdaad zo is dat de homo-aversie anno 1982 af zou nemen, dan is het zaak dat de opengevallen ruimte onmiddellijk door de homoseksualiteit bezet wordt en dat de homobeweging deze in eerste instantie lustmatige bezetting zo snel mogelijk vaste grond onder de voeten verschaft. Ongeacht de vorm van de homoseksualiteit en al zeker ongeacht de identiteit van de beweging.

Nogmaals, als het waar is dat de homo-aversie afneemt, dan geldt hier hetzelfde als voor haar vorm: homo-aversie en homoseksualiteit hangen samen, maar de homo-aversie is dermate dominant dat zij de tendens bepaalt en de homoseksualiteit doet volgen. En wat voor de homoseksualiteit geldt, geldt in nog sterkere mate voor de beweging. Deze mengt zich als kleine dwerg onder de maatschappelijke krachten, die vorm en omvang van de homo-aversie bepalen. Zij hoeft niet de illusie te hebben dat zij de historische loop van de homo-aversie bepaalt. Zij levert haar bijdrage in het consolideren van nieuwe gebieden, in het omtrekken van wat wankelt. Een bescheiden, realistisch zelfbeeld zou de beweging geen schade berokkenen en zou haar bovendien kunnen bevrijden van de gewetensvraag of haar bestaan de homo-aversie niet in de hand werkt: het 'gezicht' van de beweging (gay-pride of ontindividualisering?) zal nauwelijks invloed hebben op de vorm van de homo-aversie en al helemaal geen op haar omvang. De efficiëntie schuilt niet in het gezicht maar in het lichaam. In naam van die efficiëntie: welk machtsconflict wordt er uitgevochten in de huidige strategie-discussie?